

NIET DE JONGEN IS ONTSPOORD,
MAAR HET VERHAAL WAARIN HIJ
MOET PASSEN

De lokroep van richting

Over de manosphere, de verarming van mannelijkheid en de opdracht om jongens opnieuw taal, richting en waardigheid te geven

Peter Paul Doodkorte i.s.m. De Overkant – Verruim de Horizon
Info@doodkorte.nl

Niet de jongen is ontspoord, maar het verhaal waarin hij moet passen

Over de manosphere, de verarming van mannelijkheid en de opdracht om jongens opnieuw taal, richting en waardigheid te geven

De lokroep van richting

Niet elke jongen die online zoekt naar kracht, richting of zelfvertrouwen komt uit bij vrouwenhaat. Maar in de digitale wereld van nu liggen zelfverbetering en verharding soms gevaarlijk dicht bij elkaar. Wat begint als een zoektocht naar discipline, succes of weerbaarheid, kan ongemerkt uitlopen op een wereldbeeld waarin nabijheid zwakte heet, gelijkwaardigheid verlies wordt en vrouwen steeds vaker verschijnen als tegenmacht.

Dat is wat de manosphere zo zorgelijk maakt. Niet alleen omdat daar harde en vernederende opvattingen over vrouwen circuleren, maar ook omdat deze online wereld iets blootlegt wat dieper gaat. Zij laat zien hoezeer veel jongens op zoek zijn naar richting, naar erkenning, naar een vorm van mannelijkheid die houvast biedt in een tijd vol prestatiedruk, sociale vergelijking en digitale ruis.

Een wereld die langzaam kantelt

De manosphere is geen overzichtelijke beweging met een duidelijk lidmaatschap of centraal programma. Het is een verzameling online werelden, verspreid over video's, podcasts, fora en sociale media, waarin mannelijkheid wordt gekoppeld aan status, controle, spierkracht, succes en seksuele of sociale macht. Soms begint het onschuldig, bij fitness of zelfdiscipline. Maar wie langer blijft kijken, merkt dat de ondertoon verandert. Dan verschuift de boodschap van "werk aan jezelf" naar "vertrouw vrouwen niet", van "wees sterk" naar "toon geen zwakte", van "neem verantwoordelijkheid" naar "de wereld is tegen jou".

Juist daarin schuilt de verleiding. Veel van deze content presenteert zich eerst als hulp. Neem jezelf serieus. Laat je niet klein maken. Zorg dat je succes hebt. Er is niets mis met discipline, ambitie of zelfzorg. Maar de manosphere biedt geen volwassen vorm van kracht. Zij biedt een versmalde variant, waarin kracht vooral betekent dat je onaantastbaar bent, emotioneel gesloten, dominant en altijd in controle. Niet de relatie staat centraal, maar de hiërarchie. Niet de wederkerigheid, maar de overwinning.

Wat jongens er werkelijk zoeken

Wie dit alleen afdoet als internetgedrag, begrijpt niet waarom zulke boodschappen aanslaan. Jongens belanden hier niet altijd uit ideologische overtuiging. Vaak komen zij binnen via een heel menselijk verlangen: erbij willen horen, serieus genomen willen worden, greep willen krijgen op gevoelens van afwijzing, schaamte of onzekerheid. Veel jongens groeien op in een cultuur die wel prestaties verlangt, maar weinig taal biedt voor innerlijke verwarring. Zij moeten sterk zijn, maar krijgen zelden woorden aangereikt voor verdriet. Zij moeten zich laten zien, maar niet te gevoelig. Zij moeten slagen, maar leren nauwelijks hoe zij met verlies, twijfel of eenzaamheid kunnen omgaan.

In dat vacuüm klinkt de manosphere als een antwoord. Niet omdat zij waar is, maar omdat zij eenvoudig is. Zij zegt: jouw pijn komt niet voort uit kwetsbaarheid, maar uit het feit dat jij je positie niet hebt opgeëist. Niet de relatie moet verdiept worden, maar de macht hersteld. Niet de vraag "wat voel ik?" staat centraal, maar de vraag "hoe voorkom ik dat ik verlies?" Zo wordt een jongen die eigenlijk zoekt naar erkenning langzaam ingewijd in een taal van wantrouwen.

Wanneer het klaslokaal meeluistert

Dat dit geen marginaal verschijnsel meer is, blijkt intussen ook in Nederland. Volgens het NJi ervaart 56 procent van de onderwijsprofessionals een toename van gedrag bij jongens dat mogelijk wijst op invloed van de manosphere. Movisie meldt op basis van recent onderzoek dat 78 procent van de respondenten denkt dat jongens op hun school in enige mate door deze online wereld worden beïnvloed, en dat 73 procent zich daar zorgen over maakt.

Die invloed uit zich niet alleen in wat jongeren online consumeren, maar ook in wat zij offline herhalen. Scholen horen vaker negatieve uitspraken over vrouwen, transgender personen, non-binaire personen en homo's. Ook zien professionals dat beperkende ideeën over mannelijkheid, vrouwelijkheid, rijkdom, succes en dominantie zich normaliseren in de omgang tussen leerlingen. Daarmee wordt het klaslokaal steeds vaker een spiegel van het scherm.

Toch zou het een vergissing zijn om dit alleen als een veiligheidsprobleem te beschouwen. Natuurlijk zijn de gevolgen voor meisjes, vrouwen en lhbt+ jongeren ernstig en mogen die nooit worden gebagatelliseerd. Maar de verharding raakt ook jongens zelf. Wie leert dat gevoelens gevaarlijk zijn, dat zachtheid vernederend is en dat respect slechts wordt afgedwongen door macht, raakt vervreemd van een deel van zijn eigen menselijkheid. De prijs van dit type mannelijkheid wordt dus niet alleen door anderen betaald, maar ook door degene die haar moet dragen.

De opvoeding van het algoritme

Daarmee komen we bij de eigenlijke vraag. Niet alleen: hoe beschermen we jongeren tegen schadelijke online invloeden? Maar ook: welk verhaal over mannelijkheid, waardigheid en volwassenheid bieden wij daar eigenlijk tegenover? Want waar de samenleving geen bewoonbare taal aanreikt voor onzekerheid, verbondenheid en zelfkennis, vult het algoritme die leegte op met een hardere variant.

Een algoritme is, eenvoudig gezegd, het systeem waarmee platforms voorspellen wat iemand waarschijnlijk nog meer wil zien. Wie filmpjes bekijkt over fitness, discipline, geld of "echte mannelijkheid", krijgt vaak meer van dezelfde inhoud aangeboden, en niet zelden ook extremere varianten. Zo ontstaat een fuik: niet omdat een jongen bewust kiest voor radicalisering, maar omdat de digitale omgeving hem stap voor stap een nauwer wereldbeeld voorschotelt.

Wat het buitenland ons leert

Juist daarom is het leerzaam om te kijken naar wat in andere landen gebeurt. In Australië is de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in *Respectful Relationships Education*, een schoolbrede aanpak waarin respectvolle relaties, gendergelijkheid, emotionele ontwikkeling en sociale veiligheid niet als losse thema's worden behandeld, maar als onderdeel van de hele schoolcultuur. Niet één les, niet één projectweek, maar een samenhangende pedagogische lijn waarin beleid, voorbeeldgedrag, curriculum en ouderbetrokkenheid elkaar versterken.

Het belang van zo'n aanpak is groot. Zij zegt namelijk niet alleen tegen individuele jongens dat zij hun houding moeten bijstellen, maar erkent dat schadelijke ideeën over mannelijkheid mede ontstaan binnen bredere sociale normen. Het antwoord ligt dan ook niet in moralistische correctie alleen, maar in een omgeving die systematisch andere beelden van kracht, respect en verbondenheid oefent.gov+2

Ook in Canada zijn veelbelovende voorbeelden te vinden. Het programma *WiseGuyz* biedt jongens een veilige ruimte om te spreken over relaties, seksualiteit, media, mensenrechten en genderverwachtingen. De kern daarvan is opvallend eenvoudig: jongens hebben plekken nodig waar

zij zonder bravoure of vernedering kunnen onderzoeken wat het eigenlijk betekent om man te worden. Niet via competitie en stoerheid, maar via gesprek, reflectie en relationele vaardigheden.

Internationale initiatieven als de *Global Boyhood Initiative* en het werk van Equimundo leggen daarnaast de nadruk op iets wat in het publieke debat nog te vaak ontbreekt: gezonde mannelijkheid begint niet pas wanneer problemen escaleren. Zij begint veel eerder, in opvoeding, onderwijs en alledaagse voorbeeldfiguren. Jongens moeten al vroeg ervaren dat zorg, empathie, zelfbeheersing en emotionele openheid niet in strijd zijn met kracht, maar er juist een uitdrukking van kunnen zijn.

Het gesprek thuis

Dat geldt des te meer thuis. Ouders voelen zich vaak onzeker wanneer zij merken dat hun zoon online beïnvloed wordt door harde ideeën over vrouwen, relaties of mannelijkheid. De neiging om direct te corrigeren is begrijpelijk, maar zelden het meest vruchtbaar. Meerdere internationale gidsen adviseren om eerst nieuwsgierig te blijven. Vraag wat een kind ziet, wie hij volgt, wat hem daarin aanspreekt, welke uitspraken hem overtuigend lijken en waarom. Niet om goed te praten wat schadelijk is, maar om te begrijpen via welke deur het binnenkomt.

Zo'n gesprek begint meestal niet met de vraag of iets waar of onwaar is, maar met de vraag wat het kind er zelf in zoekt. "Wat spreekt je hierin aan?" is vaak een betere openingszin dan "Dat is onzin." "Waar denk je dat die boosheid vandaan komt?" brengt verder dan "Dat mag je niet zeggen." Nieuwsgierigheid is hier geen zwakte, maar pedagogische intelligentie. Want pas wanneer een jongen zich niet meteen veroordeeld voelt, ontstaat ruimte om samen te onderzoeken wat hij ziet en wat dat met hem doet.

Daar hoort ook bij dat ouders leren mee te kijken naar de digitale omgeving zonder in totale controle te vervallen. Samen accounts bespreken, online trends benoemen, uitleg geven over algoritmes, schermtijd niet volledig privatiseren en ruimte maken voor terugkerende gesprekken over respect, seksualiteit en beïnvloeding: het zijn geen sluitende oplossingen, maar wel manieren om de online wereld opnieuw in relatie te brengen met de offline werkelijkheid.

Een ruimer beeld van mannelijkheid

Nog belangrijker is misschien dat ouders en opvoeders een alternatief leven voorleven. Jongens leren minder van abstracte boodschappen dan van wat zij dagelijks om zich heen zien. Een vader, docent, coach of andere volwassene die respectvol spreekt over vrouwen, die excuses kan maken, die grenzen erkent, die gevoelens niet belachelijk maakt en die kracht niet verwacht met hardheid, geeft een vorm van onderwijs die dieper werkt dan menig voorlichtingscampagne.

Hier raakt de discussie aan een fundamenteeler pedagogisch ideaal. Gezonde mannelijkheid is geen nieuw keurslijf waarin jongens nu verplicht zacht, gevoelig of voorbeeldig moeten zijn. Zij is juist een bevrijding uit het keurslijf dat kracht versmalt tot dominantie. Gezonde mannelijkheid biedt ruimte aan moed én zorg, aan autonomie én verbondenheid, aan begrenzing én kwetsbaarheid. Zij leert jongens dat volwassenheid niet betekent dat je onaantastbaar wordt, maar dat je leert omgaan met jezelf zonder een ander te kleineren.

Een opdracht voor iedereen

Precies daar ligt ook de maatschappelijke opdracht. De manosphere bestrijd je niet met een los lespakket, een incidentenprotocol of een bezorgd opiniestuk alleen. Nodig is een brede coalitie van overheid, onderwijs, ouders, jeugdwerk, sportverenigingen, media en platformbedrijven. Niet omdat iedereen hetzelfde moet doen, maar omdat iedereen medeverantwoordelijk is voor de omgeving waarin jongens leren wat mens-zijn betekent.

De overheid moet dit onderwerp niet wegzetten als een tijdelijke online trend, maar erkennen als een vraagstuk van sociale veiligheid, digitale opvoeding, mentale gezondheid en gendergelijkheid. Dat vraagt om investeringen in onderzoek, kennisdeling, ondersteuning van scholen, toegankelijke publieksinformatie voor ouders en steviger eisen aan platforms die verdienen aan aanbevelingssystemen die jongeren richting vernederende of extremere content duwen.

Het onderwijs moet verder gaan dan signaleren. Scholen hebben behoefte aan een schoolbrede pedagogische koers waarin burgerschap, mediawijsheid, relationele vorming en het gesprek over gendernormen met elkaar verbonden worden. Dat betekent niet dat elke leraar specialist hoeft te zijn, maar wel dat teams een gedeelde norm ontwikkelen: seksisme wordt niet genormaliseerd, vernedering wordt begrensd en moeilijke gesprekken worden niet uitgesteld tot het uit de hand loopt.

Ouders hebben op hun beurt de opdracht aanwezig te zijn, niet alwetend maar wel aanspreekbaar. Niet elk gezin zal alle digitale signalen op tijd herkennen, maar elk gezin kan werken aan een cultuur waarin vragen gesteld mogen worden, waarin gevoelens niet worden bespot en waarin online beïnvloeding bespreekbaar is zonder onmiddellijke afwijzing of paniek. De kracht van opvoeding ligt vaak niet in de perfecte reactie, maar in de herhaalde beschikbaarheid.

Ook jeugdwerk, sportclubs en informele gemeenschappen hebben een sleutelrol. Jongens hebben plekken nodig waar zij kunnen horen bij een groep zonder dat vernedering, bravoure of vrouwenhaat de toegangscodes vormt. Wie offline verbondenheid organiseert, verkleint de kans dat jongeren hun houvast uitsluitend online zoeken.

En tenslotte dragen ook technologiebedrijven verantwoordelijkheid. Wanneer platforms weten dat hun systemen jongeren steeds dieper een fuik van misogynie, agressie en verharding in kunnen trekken, kunnen zij zich niet blijven verschuilen achter technische neutraliteit. Wie aandacht stuurt, stuurt mede ook normvorming. En wie aan die sturing verdient, is medeverantwoordelijk voor de schade die eruit voortkomt.

Waar volwassenen zwijgen

Daarmee is de kern van dit essay niet dat jongens een probleem zijn. De kern is dat te veel jongens worden grootgebracht in een culturele ruimte waarin hun behoefte aan erkenning wordt onderschat en hun honger naar richting vervolgens wordt opgevangen door online systemen die van kwetsbaarheid een verdienmodel maken. Niet de jongen is dus ontspoord, maar het verhaal waarin hij moest passen.

De opgave die daaruit volgt, is helder. Geef jongens woorden voor wat zij voelen voordat het zich vastzet als woede. Geef scholen rugdekking om respect en gelijkwaardigheid niet alleen te onderwijzen, maar ook te oefenen. Geef ouders handvatten om het gesprek niet pas te voeren wanneer er al schade is. Geef professionals tijd en steun om niet alleen gedrag te corrigeren, maar ook mensbeelden te bevragen. En geef de digitale ruimte niet langer vrij spel om te bepalen welk script een nieuwe generatie over mannelijkheid ontvangt.

Want waar volwassenen zwijgen, spreken algoritmes. Waar opvoeding leeg blijft, biedt het scherm een script. En waar jongens geen geloofwaardig, ruim en menselijk beeld krijgen van kracht, zal altijd iemand opstaan die hun een hardere, smallere en gevaarlijkere versie verkoopt.

Over de manosphere, de verarming van mannelijkheid en de opdracht om jongens opnieuw taal, richting en waardigheid te geven

Peter Paul Doodkorte i.s.m. De Overkant – Verruim de Horizon
Info@doodkorte.nl